

ΓΑΛΑΖΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Πασχαλινά διηγήματα

MINΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Σειρά: Γαλάζια Βιβλιοθήκη

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης
Πασχαλινά διηγήματα

Παραγωγή: ΜΙΝΩΑΣ Α.Ε.Ε.
1η έκδοση: Ιανουάριος 2013
1η ανατύπωση: Μάρτιος 2013

Μεταγραφή και επιμέλεια κειμένων: Ελπής Μ. Σκαρδάση-Διονυσίου
Εικονογράφηση: Σπύρος Γούσης
Διορθώσεις: Κατερίνα Καπνίση
Σχεδιασμός εξωφύλλου – Σελιδοποίηση: Ιάκωβος Ψαρίδης

Copyright © για την παρούσα έκδοση:
Εκδόσεις ΜΙΝΩΑΣ
Τ.Θ. 504 88, 141 10 Ν. Ηράκλειο, ΑΘΗΝΑ
τηλ.: 210 27 11 222 – fax: 210 27 11 056
www.minoas.gr • e-mail: info@minoas.gr

ISBN 978-960-481-743-6

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο Αλιβάνιστος

Αφού βάδισαν για λίγο στη βαθιά δασωμένη κοιλάδα, η θεια-Μολώτα και η Φωλιώ της Πέρδικας και η Αφέντρα της Σταματηρίζαινας, τέλος έφτασαν στο Δασκαλειό. Οι τελευταίες ακτίνες του ήλιου χρύσωναν ακόμη τις δύο ράχες, από τη μία και την άλλη μεριά της κοιλάδας. Κάτω, στο δάσος το πυκνό, βαθιά σκιά απλωνόταν. Κισσοστεφανωμένοι κορμοί και κλώνοι χιαστοί σχημάτιζαν ανήλια συμπλέγματα, όπου ανάμεσα στα φύλλα ακούγονταν ατελείωτοι ψιθυρισμοί ερώτων. Ευτυχώς, το δάσος νομιζόταν στοιχειωμένο, αλλιώς θα το είχε καταστρέψει κι αυτό προ πολλού

το τσεκούρι του ξυλοκόπου. Οι τρεις γυναίκες πατούσαν πότε πάνω σε βρύα μαλακά, πότε σε πέτρες και χαλίκια του ανώμαλου εδάφους. Η ψυχή και η καρδούλα τους δροσίστηκε, όταν έφτασαν στη βρύση του Δασκαλειού. Το δροσερό νερό βγαίνει από μια σπηλιά, περνά από μια κουφάλα ενός χιλιόχρονου δέντρου, που στη ρίζα του σχηματίζεται βαθιά γούρνα. Όλος ο βράχος από πάνω στάζει σαν λευκά μαργαριτάρια και το γλυκό κελάρυσμα του νερού ανακατώνεται με το φλύαρο μурμουρισμα των κοτσυφιών. Η θεια-Μολώτα, αφού ήπια άφθονο νερό και άφησε ένα χαρούμενο στεναγμό ανακούφισης, κάθισε σε χαμηλό βράχο για να ξεποστάσει. Οι δύο άλλες έβαλαν στη βρύση, στη ρίζα του δέντρου, τις στάμνες και τα κανάτια, που έφεραν μαζί τους για να τα γεμίσουν. Έπειτα, αφού ήπιαν κι αυτές νερό, κάθισαν η μία απέναντι στην άλλη, και άρχισαν να μιλούν.

— Πώς αλγεί παπάς; είπε η θεια-Μολώτα.

Η γριά ήταν ιδιόρρυθμη στη γλώσσα. Τραύλιζε κι έκοβε όχι μόνο συλλαβές αλλά και άρθρα και άλλα μόρια.

— Νύχτωσε, θα πω! πρόσθεσε η Φωλιώ.

— Τα, τι λογάτε¹; είπε η Αφέντρα.

Βρίσκονταν και οι τρεις, από την ημέρα εκείνη του Μεγάλου Σαββάτου, στον Αϊ-Γιάννη, στον Ασέληνο. Ήταν έρημο, παλιό μοναστηράκι. Είχε μαθευτεί ότι ο παπα-Γαρόφαλος ο Σωσμένος, ένας από τους ιερείς της πόλης, θα ερχόταν στον Αϊ-Γιάννη, στον Ασέληνο, για να κάνει Πάσχα στους γιδοβοσκούς εκείνων των άγριων μερών. Οι τρεις αυτές, και μερικά άλλα πρόσωπα από την πόλη, που αγαπούσαν την εξοχή, είχαν έρθει για το Πάσχα, πριν ξεκινήσει ο παπάς. Αλλά όμως νύχτωσε πια, και ο παπα-Γαρόφαλος δεν είχε φανεί ακόμη.

— Είναι αργοστόλιστος, θα πω, είπε η Φωλιώ η Πέρδικα.

— Ναι, είδες πώς αργεί να ντυθεί; απάντησε ερμηνεύοντας κατά γράμμα το λόγο η Αφέντρα της Σταματηρίζαινας. Και καμιά φορά βάζει και στραβά την «αλλαή του».

Έτσι ονόμαζε το φαιλόνιο². Οι τρεις γυναίκες είχαν έρθει από τον Αϊ-Γιάννη, που απείχε περίπου ένα τέταρτο της ώρας δρόμο, για να γεμίσουν τα σταμνιά στο Δασκαλειό, επειδή η μικρή βρύση του παλιού ησυχαστηρίου, κάτω από το μικρό ναό, είχε

χαλάσει και το νερό είχε σχεδόν χαθεί. Θα επέστρεφαν αμέσως στον Αϊ-Γιάννη. Αλλά με την κουβέντα αργοπορούσαν.

Τέλος, οι δύο σηκώθηκαν, έσκυψαν για να φορτωθούν τα σταμνιά, και ήσαν έτοιμες για αναχώρηση.

Αλλά τη στιγμή εκείνη, ζωηρή φωνή ακούστηκε από το κάτω μέρος, ανάμεσα στα δέντρα.

— Σ' έσκιαξα, θεια-Μολώτα! είπε η φωνή.

Έπειτα, δυνατό γέλιο αντήχησε, κι αμέσως παρουσιάστηκε ένας νέος, ψηλός, αμούστακος, μέχρι δεκαέξι ετών, κρατώντας κάτω από το στήθος του κάτι σαν διπλωμένο και τυλιγμένο πράγμα.

— Α! Κακό να μην έχεις! έκραξε η Φωλιώ. Εσύ 'σαι, αρέ Σταμάτη;

Δεν είχε νυχτώσει ακόμη καλά και οι γυναίκες είδαν τα χαρακτηριστικά του, αφού πρώτα είχαν γνωρίσει τη φωνή του. Ήταν ο Σταμάτης το Τρυγονάκι, μάγκας, ορφανός από παιδί, καλόκαρδος, βολικός, που ζούσε κάνοντας θελήματα στην πόλη. Όταν όμως υπήρχε πουθενά εξοχικό πανηγύρι, άφηνε όλες τις δουλειές του κι έτρεχε πρώτος ανάμεσα σ' όλους τους πανηγυριστές.

— Να, απ’ τον Ασέληνο έρχομαι, είπε ο νέος, φορτωμένος πράματα, θάματα... Ε!

Έβαλε το δεξί χέρι μέσα στο τυλιγμένο πανί που κρατούσε, πήρε ένα μαύρο πράγμα και, θέλοντας να παίξει, το έριξε στην ποδιά της Μολώτας, που καθόταν ακόμη στην πέτρα.

— Α! Φωτιά που σ’ ε!..., έκανε αυτή και σηκώθηκε τινάζοντας την ποδιά της.

Το πράγμα, που της είχε ρίξει ο Σταμάτης, ήταν ένας τεράστιος ζωντανός κάβουρας. Ο νέος είχε κατεβεί δυο ώρες νωρίτερα στο Μικρό Ασέληνο. Έτσι ονομαζόταν ο δυτικός γιαλός, μια μικρή αγκαλιά, που αντίκριζε το Πήλιο. Εκεί είχε γεμίσει την πετσέτα, που είχε ζωσμένη στη μέση του, με κοχύλια, πεταλίδες και καβούρια.

— Αρέ, ζουρλάθηκες; είπε αυστηρά η Αφέντρα. Να κάνεις τη νοικοκυρά να κόψει το αίμα της!

Ο Σταμάτης και πάλι κάγχασε.

— Να με συμπαθάς, θεια-Μολώτα, είπε. Σαν χωριάτης που είμαι, έσφαλα. Θέλησα να σου χαρίσω αυτό το καβούρι, για να κάμεις μεζέ απόψε, και με τον τρόπο που σου το ’ριξα στην ποδιά σου, σε τρόμαξα.

— Δεν τλώου καβούλγια, είπε η Μολώτα. Θα μεταλάβου!

— Αλήθεια; Τότε το χαρίζω της Πέρδικας.

— Μεγαλοσαββατιάτικα, καβούρια θα φάω; είπε η Φωλιώ.

— Τότε, ας το πάρει η Σταματηρίζαινα, είπε ο Σταμάτης.

— Να καβουρώσεις και κάβουρας να γένεις! απάντησε η Αφέντρα.

— Μωρέ, ευχή που μου δίνεις! είπε ο Σταμάτης. Ακούς! Να ήμουν κάβουρας, πώς θα περπατούσα τάχα;

Και μόλις το είπε, έσκυψε και άρχισε να κάνει λοξά πατήματα, ανάμεσα στις τρεις γυναίκες. Με το κεφάλι του χτύπησε το πλευρό της Μολώτας, με την πλάτη του χτύπησε τον αγκώνα της Φωλιώς και με τη φτέρνα του πάτησε τη γόβα της Αφέντρας.

Οι τρεις γυναίκες, μισοθυμωμένες, γέλασαν.

— Ζουρλάθηκες, βλέπω· δεν είσαι καλά! είπε η Αφέντρα. Και αφού σήκωσε με το αριστερό της χέρι το κανάτι της, χτύπησε ελαφρά το κεφάλι του Σταμάτη, που φάνηκε να γοητεύτηκε.

— Ω! Τι δροσιά, μωρέ Σταματηρίζαινα! είπε. Δώσε μου άλλη μια!

— Πάμε, νυχτώσαμε, έκανε σε απάντηση η Αφέντρα.

Κι αμέσως ξεκίνησαν. Τότε ο Σταμάτης, αφού άρπαξε, χωρίς να πει τίποτε, τη μεγάλη στάμνα, την οποία αλλιώς θα φορτωνόταν η Αφέντρα, φιλοτιμήθηκε να τρέξει πρώτος, σαν εμπροσθοφυλακή. Στο δρόμο άρχισε να διηγείται:

— Να ξέρατε ποιον ηύρα, τώρα στο δρόμο π' ανέβαινα... Πριν σας ενταμώσω στη βρύση!...

— Ποιον ηύρες; είπε η Αφέντρα. Τον Μπαμπάο ή τον Αράπη ή τον Εξαποδώ;

— Ηύρα τον Αλιβάνιστο!

— Αλήθεια; Για πες μας.

Άμα άκουσε το όνομα αυτό η θεια-Μολώτα, έκανε μια ακούσια κίνηση, και με δυο βήματα άλλαξε θέση στο δρόμο, και στάθηκε στ' αριστερά του Σταμάτη για να ακούσει καλύτερα, επειδή ήταν κουφή από το ένα αυτί. Ο νέος διηγήθηκε ότι στην άκρη του βουνού, όχι μακριά από την ακτή, είχε περάσει από το σπίτι του αλλόκοτου εκείνου ανθρώπου, που εδώ και τριάντα χρόνια δεν είχε κατεβεί στην πόλη, και ζούσε απομονωμένος σε μια καλύβα, ή μάλλον σπηλιά, που το στόμιό της το είχε χτίσει

με τα χέρια του. Έβοσκε λίγες κατσίκες και δε συναναστρεφόταν κανέναν άνθρωπο, παρά μόνο τον Μπαρέκο, το μεγάλο γιδοτρόφο του βουνού, που είχε κοπάδι από χίλια γίδια. Σ' αυτόν έδινε το λίγο γάλα του, παίρνοντας για αντάλλαγμα λίγα παξιμάδια, παστά ψάρια, και τότε κανένα τρίχινο ρούχο ή μάλλινο σκέπασμα.

— Άμα με είδε, είπε ο Σταμάτης, έκαμε να κρυφτεί. Εγώ έτρεξα κατόπι του, τον εχαιρέτησα, και για να τον φουρκίσω, άρχισα να τον λιβανίζω μ' αυτή την πετσέτα, που κουδούνιζαν μέσα οι πεταλίδες... Να πώς του έκαμα!

Και αφού τράβηξε από τη μέση του την ποδιά με τα θαλασσινά, έκανε πως λιβανίζει μ' αυτήν τη θεια-Μολώτα, η οποία άφησε μια άναρθρη κραυγή διαμαρτυρίας.

— Έλα! Θα ησυχάσεις, βρε πειρασμέ; φώναξε οργισμένη η Αφέντρα.

Στον Αϊ-Γιάννη, άμα νύχτωσε, είχε φτάσει με όλο το ασκέρι του, γυναίκα, παιδιά και παραγιούς, ο μεγαλοβοσκός Γιάννης ο Μπαρέκος, καθώς και ο

Κώστας ο Πηλιώτης, άλλος τσομπάνος με τη φαμίλια του, κι ο Αγγελής ο Πολύχρονος, με όλο το όρδιν³ του. Είχαν ανάψει μεγάλη φωτιά και κάθισαν στο ύπαιθρο, κοντά στο βορινό τοίχο του μικρού ναού, και διηγούνταν παλιά χρόνια του ποιμενικού κόσμου και κοίταζαν τους αστερισμούς και την Πούλια, πότε θα φτάσει στη μέση τ' ουρανού, για να είναι μεσάνυχτα, και πότε θα φτάσει σε ένα άλλο σημείο, για να φέξει. Και περίμεναν τον παπά, πότε θα έρθει, για να τους κάνει Ανάσταση. Και ήταν μεσάνυχτα πια, κι ο παπάς δεν είχε έρθει.

— Καθώς τ' ομολογάει η φλάσκα..., έλεγε ο Αγγελής ο Πολύχρονος.

— Να το 'ξερε κανείς, να πήγαινε στη χώρα, είπε ο Κώστας ο Πηλιώτης.

— Ο παπα-Γαρόφαλος, αν θα 'ρθει, θα 'ρθει με το φεγγάρι, παρατήρησε ο Μπαρέκος. Για κοιτάξτε!

Έδειχνε ψηλά στο βουνό, όπου οι κορυφές των δέντρων είχαν αρχίσει να καταλάμπουν από το ασημένιο φως. Ήταν ήδη στο τελευταίο τέταρτο.

Την ίδια στιγμή έφτασε ο Σταμάτης. Αυτός από ώρα είχε γίνει άφαντος, χωρίς κανείς να το προσέξει. Ο νέος είχε ανεβεί ψηλά στο βουνό, για να

παρατηρήσει και να ακούσει, αν θα ακουγόταν ή θα φαινόταν πουθενά ο παπάς.

Άμα επέστρεψε, έκανε νόημα στον Μπαρέκο και στους άλλους να βγουν μαζί του από τον περίβολο.

— Τι τρέχει;

— Ελάτε. Κάτι φωνές ακούω. Βάζω στοίχημα!...

Ο Μπαρέκος και ο Κώστας ο Πηλιώτης τον ακολουθήσαν και απομακρύνθηκαν διακόσια βήματα, προς τον ανήφορο. Εκεί άκουσαν πράγματι μερικούς ήχους ν' ανεβαίνουν βαθιά από το ρέμα κάτω, προς το Δασκαλειό και τον Ασέληνο.

— Τι να είναι;

— Βάζω στοίχημα πως ο παπα-Γαρόφαλος έχασε το δρόμο, είπε ο Σταμάτης.

— Τι θέλει αποκεί, κατά τον Ασέληνο;

— Γνώρισα τη φωνή του, είπε ο Σταμάτης... Θα ήρθε από τον άλλο δρόμο, απ' τα χωράφια... Και ύστερα έπεσε μέσα στο ορμάνι⁴ κι εσχάθηκε.

Οι δύο βοσκοί κι ο Σταμάτης, κι ο Πολύχρονος, που έτρεξε πίσω τους, ανέβηκαν στο φρύδι του βουνού, και απάντησαν με φωνές στην ηχώ που άκουγαν.

— Ελάτε!... Εδώ είμαστε!..., φώναξε με δυνατή φωνή ο Σταμάτης.

— Μα πώς, δεν βλέπουν κοτζάμ φωτιά; είπε με απορία ο Πηλιώτης.

— Θα έχουν πέσει μέσα σε κακοτοπιά, στον ίσκιο του βουνού. Το φεγγάρι δεν ψήλωσε ακόμη...

— Πάω να φέρω φανάρι! έκραξε ο Σταμάτης.

Κι έτρεξε κάτω στον περίβολο του Αϊ-Γιαννιού, απ' όπου επέστρεψε ύστερα από λίγο κρατώντας ένα φανάρι αναμμένο. Ο Σταμάτης, κρατώντας το, προχώρησε μπροστά και οι τρεις άντρες τον ακολούθησαν μέσα στο δάσος. Λίγα λεπτά αργότερα, οι φωνές ακούγονταν πιο κοντά, και τέλος φάνηκε ο παπάς, που τον ακολουθούσε ο ανεψιός, ο βοηθός του, τραβώντας από το σκοινί ένα γαϊδουράκι, πάνω στο οποίο ήταν φορτωμένα τα ιερά του παπά. Αλλά τελευταία απ' όλους φάνηκε και μια σκιά, που έμοιαζε ν' αποφεύγει το φως του φαναριού.

— Μπα! έκανε γελώντας ο Σταμάτης. Και σιγά προς τον Μπαρέκο ψιθύρισε: Ο Α λ ι β ά ν ι σ τ ο ς!

— Μεγάλο θάμα! έκανε ο Μπαρέκος.

— Πώς έκαμες, βλοημένε, κι έχασες το δρόμο; ρώτησε τον παπά ο Αγγελής ο Πολύχρονος.

— Μη ρωτάτε... Θέλησα να πάω από τον άλλο δρόμο... Απ' τα Ρόγγια..., είπε λαχανιασμένος ο παπάς· ήθελα να ιδώ το χωράφι... Είπε να το σπείρει κείνος ο Ντανάκας και τ' άφησε άσπαρτο... Κι εγώ χαμπάρι δεν είχα τόσους μήνες τώρα... Ας είναι καλά ο άνθρωπος... Είχα και δυο τρεις αγιασμούς να κάμω, κι ενύχτωσα... Καλά που έπεσα κοντά στο καλυβάκι του μπαρμπα-Κόλια εδώ (δείχνοντας τον ονομαζόμενο Αλιβάνιστο) και με βοήθησε να βρω το δρόμο!... Ας έχει την ευχή!

Ο παπα-Γαρόφαλος έδειχνε εκείνον, που αποκαλούσε μπαρμπα-Κόλια, ο οποίος όμως, σαν αληθινή σκιά, είχε αρχίσει να γλιστράει πίσω από τα δέντρα και να απομακρύνεται.

Ο Μπαρέκος έτρεξε και τον άρπαξε δυνατά από το μπράτσο.

— Πού πας, μπαρμπα-Κόλια; είπε. Τώρα δε σ' αφήνουμε, τελείωσε. Φέτος θα κάμουμε Ανάσταση μαζί!...

Ο Σταμάτης, μην μπορώντας να κρατήσει τα γέλια, άρχισε με το φανάρι που κρατούσε να κά-

νει κινήσεις σαν να λιβάνιζε στο βάθος, στο μέρος που στεκόταν το σύμπλεγμα του Μπαρέκου και του μπαρμπα-Κόλια.

Ο γέροντας φαινόταν αληθινός λυκάνθρωπος. Φορούσε ένα είδος ράσου, απροσδιόριστου χρώματος και μαύρη σκούφια, είχε μακριά μαλλιά, μαύρα ακόμη, και ψαρά, σκούρα γένια. Δυσανασχετούσε, γιατί τον κρατούσε με το ρωμαλέο χέρι του ο Μπαρέκος, και ήθελε να φύγει.

— Άφσε με, να ζήσεις! Δεν μπορώ!... Τι Ανάσταση να κάμω γω... Τι με θέλετ' εμένα... Εσείς κάμετε Ανάσταση. Με γεια σας, με χαρά σας!... Πάω στο καλύβι μου γω!

Τότε ο παπα-Γαρόφαλος πήρε το λόγο.

— Να 'χεις την ευχή του Χριστού, παιδί μου!... Έλα... Να πάρεις ευλογία!... Να μοσχοβολήσ' η ψυχή σου! Έλα να απολάψεις τη χαρά του Χριστού μας! Μην αδικείς τον εαυτό σου! Μην κάνεις του εχτρού το θέλημα!... Πάτα τον πειρασμό! Έλα, Κόλια! Έλα, Νικόλαε. Έλα! Νικόλαε μακάριε! Ο άγιος Νικόλαος να σε φωτίσει.

Ο μπαρμπα-Κόλιας ήθελε να έρθει, αλλά ντρεπόταν. Παραξενευόταν πολύ, θα επιθυμούσε να τον έπαιρναν με τη βία.

Ο Μπαρέκος, σαν να είχε μπει στα βάθη της ψυχής του, φώναξε τους δύο άλλους βοσκούς κοντά του. Αυτοί, μισοαστεία, μισοσοβαρά, έβαλαν τα χέρια τους στα μπράτσα και στους ώμους του Κόλια. «Εν πομπή και παρατάξει» τον απήγαγαν, με σκυμμένο το κεφάλι, θέλοντας ν' ακολουθήσει και προσπαθώντας να το σκάσει.

Όταν έφτασαν στον Αϊ-Γιάννη, παράδοξο πράγμα συνέβη. Η θεια-Μολώτα, καθώς καθόταν έξω από την εκκλησία, άμα είδε τον Κόλια, ταραχτηκε νευρικά, στράφηκε στον τοίχο της εκκλησίας. Η Αφέντρα, που ήταν πλάι της, την είδε και κατάλαβε ότι κάτι συνέβαινε.

— Τι έχεις, θεια-Μολώτα;

Η γριά τής έκανε νόημα να σωπάσει. Ωστόσο, αφού η συνοδεία προχώρησε στο κέντρο του περβόλου, η Μολώτα έριξε ένα πλάγιο βλέμμα προς το σύμπλεγμα των αντρών και κατέβασε χαμηλά τη μαύρη μαντίλα της, έκρυψε τα φρύδια, τους κροτάφους, και με τα τσουλούφια των μαλλιών της και με τα κλωνιά της μαντίλας κάλυψε το κατωσάγονο και τα μάγουλα.

Η Αφέντρα την κοίταζε με άπληστη περιέργεια.

— Τι έπαθες, θεια-Μολώτα; ρώτησε και πάλι.

— Σώπα, σ' λένε! ψιθύρισε η Μολώτα.

Αμέσως τότε, ο παπάς μπήκε στο εκκλησάκι, το οποίο ο Σταμάτης, από νωρίς, πριν ακόμα πάει για πεταλίδες και καβούρια, είχε στολίσει με δάφνες και μυρτιές, και άστραφτε από ομορφιά και καθαριότητα. Ο ιερέας έβαλε Ευλογητόν και, μαζί με τον ανεψιό του, άρχισε να ψάλλει το «Κύματι θαλάσσης». Η Αφέντρα, η Φωλιώ κι οι γυναίκες και τα κορίτσια των βοσκών μπήκαν στο ναό και κόλλησαν πολλά κεριά σταμανουάλια. Η Μολώτα έμεινε παραπίσω. Ήθελε να δει αν ο μπαρμπα-Κόλιας, ο Αλιβάνιστος, θα έμπαινε στην εκκλησία ή όχι. Ο Κόλιας στην αρχή επέμενε να μένει έξω, με την πρόφαση ότι θα βοηθούσε τους δυο παραγιούς του Μπαρέκου στο σούβλισμα και ψήσιμο των αρνιών, για τα οποία ετοίμαζαν μεγάλη φωτιά. Ο Μπαρέκος όμως φοβήθηκε, μήπως «το στρίψει», και τον ανάγκασε να μπει στην εκκλησία μαζί του, λέγοντας ότι «ο μουσαφίρης δεν κάνει 'πηρεσία».

Τότε η Μολώτα έμεινε απ' έξω, μισοκρυμμένη στον παραστάτη της πόρτας της εκκλησίας και κοι-

τάζοντας κρυφά μέσα. Όταν βγήκαν όλοι στο ύπαιθρο, κρατώντας τις λαμπάδες τους, για να κάνουν Ανάσταση, αυτή, αφού απομακρύνθηκε, κρύφτηκε στη βορειοανατολική γωνία, κοντά στη θυρίδα της Προσκομιδής. Από εκεί άκουσε κι αυτή το «Χριστός Ανέστη».

Όταν το πλήθος μπήκε πάλι στην εκκλησία, με το «Αναστάσεως ημέρα», το γοργό εμβατήριο, η Αφέντρα της Σταματηρίζαινας έμεινε παραπίσω και ήρθε κοντά στη θεια-Μολώτα.

— Γιατί δεν έρχεσαι μες στην εκκλησιά; της είπε· λεχώνα είσαι;

— Σύλε, πηδί μ', ακούσεις καλό λόγο; της είπε η Μολώτα. Άφσ' εμένα.

— Μα τι έχεις;

— Τίποτα.

Επέμενε.

— Θα μου πεις τι έχεις;

Η γριά αρνήθηκε κι έφυγε από κοντά της. Η Αφέντρα αναγκάστηκε να φύγει. Όμως, λίγο αργότερα, όταν άρχισε ο ασπασμός, η Μολώτα πλησίασε στην πόρτα της εκκλησίας και έκανε νόημα στην Αφέντρα να βγει έξω. Την έφερε στην ίδια θέση που ήταν πρωύτερα, στ' αριστερά του ναού.

- Τώρα εγώ πώς θα μεταλάβου; της λέει.
- Γιατί; Τι τρέχει;
- Τώρα δε φιλούν Βγαγγέλιο κι Ανάσταση;
- Ναι.
- Πώς θα πάω εγώ ν' ανησπαστώ;
- Πώς θα πας; Με τα ποδάρια σ', είπε η Αφέντρα.

– Είδες κείνον άθλωπο.

– Ποιον;

– Κόλια;

– Τον Αλιβάνιστο; Ε, τι;

Η Μολώτα έσκυψε, χαμήλωσε τη φωνή και είπτε:

– Σαν ήμουν εγώ μικλό κολίτσι, αυτός μ' ήθελε γυναίκα. Πλιν αλλωστήσω κη πιαστεί η φωνή μου, μ' ήύλε σουλουπώματα, πηγάδι, στενό σοκάκι, μ' ε... (έσκυψε στ' αυτί της Αφέντρας και ψιθύρισε με φωνή που μόλις ακουγόταν), μ' εφίλησε...

Η Αφέντρα έπνιξε ένα βαθύ, αργυρόρηχο γέλιο.

Η γριά επανέλαβε:

– Πατέλας δεν τον ήθελε γαμπλό. Πήλα άλλον. Χήλεψα. Αυτός, είπαν, πήλε καημό, πήγε βουνά, αγλίεψε, δεν πάτησ' εκκλησιά... Εγώ έχω το κλίμα (το κρίμα).

Η Αφέντρα κατάλαβε αμέσως την απλοϊκή ευσυνειδησία της γριάς.

— Ε, καλά, είπε, να που τον ήύρες τώρα, στην Ανάσταση. Ώρα του ασπασμού, της αγάπης είναι. Να συγχωρεθείς, να το πεις στον παπά και θα σ' αφήσει να μεταλάβεις.

Η Μολώτα ακολούθησε κατά γράμμα τη συμβουλή της Αφέντρας. Μπήκε στην εκκλησία, φίλησε το Ευαγγέλιο και την Ανάσταση, έπειτα ζήτησε συγχώρεση από τον Κόλια. Ύστερα, την ώρα του Κοινωνικού, πλησίασε μαζί με τις άλλες γυναίκες στη βορινή πύλη του ιερού, όπου ο ιερέας διάβασε πάνω στα κεφάλια τους τη συγχωρητική ευχή, ενώ ο μικρός ψάλτης μουρμούριζε το «Σώμα Χριστού μεταλάβετε».

Μετά την απόλυση, άμα οι άντρες βγήκαν έξω, ο Σταμάτης, που συνάντησε τον Κόλια, τον χαιρέτησε.

— Χριστός Ανέστη, μπαρμπα-Κόλια! Καλή ώρα ήταν που σ' ήύρα χτες.

Και ο γέροντας ερημίτης απάντησε:

— Αληθώς Ανέστη, βρε! Δεν είμαι αλιβάνιστος!

Περιοδικό «Μούσα», τεύχος Α΄, Απρίλιος 1903

Τ' Αερικό στο Δέντρο

Κάτω στα Βουρλίδια, καθώς κατηφορίζεις από τις Βίγλες, ανάμεσα στον Πλάτανο και στο Πετράλωνα, σιμά στις Γανωτίνες το Μύλο, εκεί κατεβαίνει το ρέμα, χείμαρρος, νάμα, δροσιά και γιατρικό, από τα όρη του Θεού. Εκεί, χαρά των άγριων πουλιών, επαύλεις Σειρήνων, και καλάμια και χλόη – εκεί το μάτι θα απολαύσει μια γωνιά παραδείσου, και η ψυχή δροσίζεται σαν συνετή Άννα, που κινεί τα χείλη σε προσευχή, χωρίς ν' ακούγεται η φωνή της, φωνή που ψιθυρίζει με τρόπο μυστηριώδη στην καρδιά: «Συ εποίησας πάντα τα ωραία της γης, θέρος και έαρ, συ έπλασας αυτά». (Εσού

δημιουργήσες όλα τα ωραία της γης, το καλοκαίρι και την άνοιξη, εσύ τα έπλασες αυτά.)

Τέσσερα ή πέντε καλύβια αγροτών και βοσκών, που αντικρίζει το ένα το άλλο, ήταν χτισμένα στις πλαγιές, από τη μια κι από την άλλη μεριά της κοιλάδας. Όλα τ' ανήλικα παιδιά των αγροτικών αυτών οικογενειών συγκεντρώνονταν καθημερινά στο βάθος της ρεματιάς, κυλιούνταν μέσα στα παχιά χόρτα, ανάμεσα στις πυκνές φυλλωσιές και στις καλαμιές, παίζοντας στον ίσκιο των βαθύφυλλων δέντρων, που τ' αγκάλιαζε ο κισσός, ανεβαίνοντας γύρω γύρω από τη ρίζα μέχρι την κορυφή, κοντά στο καθάριο ρέμα, που ακουγόταν ο ψίθυρός του, κελαρύζοντας βαθιά στην ψυχή, ενώ η αύρα έσειε μυστικά τους βαθυπράσινους θάμνους, και οι παπαρούνες έβαφαν με κόκκινα στίγματα όλα τα κατηφορικά χωράφια γύρω, ανάμεσα σε πλήθος άλλα πολύχρωμα λουλούδια, που θύμιζαν το άσμα που έψαλλαν στις εκκλησίες την ημέρα εκείνη την άγια: «ενεδύσω στέφανον ύβρεως, ο την γην ζωγραφίσας άνθεσι· και την χλαίναν την κοκκίνην εφόρεσας...» (Φόρεσες στεφάνι αλαζονείας, εσύ που ζωγράφισες τη γη με λουλούδια, και ντύθηκες με

τη χλαίνη την κόκκινη...), κι εκεί τα πετεινά, χαρούμενα, πετούσαν από κλαδί σε κλαδί, απαντώντας με τα κελαδήματά τους στις χαρμόσυνες κραυγές των παιδιών.

Ήταν ο Στάθης και ο Λευθέρης της Κρατήρας, δίδυμα επτά χρόνων, κι ο Γιώργης κι η Μαλάμω του Καρυοφύλλη, επτά και έξι χρόνων, κι ο Κώστος του Κοντονίκου, οκτάχρονος, κι ο Χαράλαμπος και το Τσιτσώ του Καλλιμάνη, έξι και πέντε χρόνων, όλα χαρούμενα, παίζοντας μέσα στις φυλλωσιές, πηδώντας μικρά χαντάκια, κάνοντας καράβια με φύλλα δέντρων ή με μικρά ξύλα στο νερό του ρυακιού. Το πρωί εκείνο του Μεγάλου Σαββάτου, μια μικρή σπείρα από μάγκες της πολίχνης, ηλικίας από δώδεκα μέχρι δεκαπέντε χρόνων, είχε βγει εκδρομή στην κοιλάδα, για να κόψουν βέργες ίσως, για να φάνε κότσικα⁵ που ανθοβολούσαν στις λόχμες, για να κλέψουν τριαντάφυλλα από τις ξερολιθιές και τους φράχτες των περιβολιών, ή για να κυνηγήσουν φωλιές πουλιών. Η συμμορία εισέβαλε με θόρυβο μέσα στα Βουρλίδια, ακούγονταν οι άγριες φωνές της μακριά, ατακούσαν και χτυπούσαν τους θάμνους κι έριχναν τις καλαμιές στο έδα-

φος. Η μικρή ομάδα των παιδιών των χωρικών, άμα άκουσε και είδε τη σπείρα των παιδιών της πόλης, που ήταν πολύ μεγαλύτερα στην ηλικία και στο ανάστημα –και φαίνονταν αγριότερα από τα παιδιά των αγροτών της κοιλάδας–, τράπηκαν σε άτακτη και ραγδαία φυγή.

Οι μάγκες της πόλης έμειναν κύριοι του πεδίου, χωρίς μάχη. Ένας μόνο από τη συμμορία τους, ο Μιχάλης ο Βεργής, κρατώντας μια μεγάλη βέργα, που μόλις την είχε κόψει από ένα δέντρο και την είχε πελεκήσει με τον γκέκα, τον κυρτό σουγιά του, ευχαριστήθηκε να κυνηγήσει ένα μικρό παιδάκι από τη συντροφιά, τον Κώτσο του Κοντονίκου, που ήταν λίγο κουτσός στο αριστερό πόδι και αργοπατούσε, και έμεινε τελευταίος απ' όλη την ομάδα, που έπαθε αυτό το φοβερό πάθημα. Ο Μιχάλης ο Βεργής τον έφτασε, τον άγγιξε με το μακρύ ραβδί και τον έκανε να πέσει από το φόβο του, πριν τον φτάσει η βέργα του Μιχάλη. Το παιδί που άρχισε να κραυγάζει και πριν πέσει, έβαλε σπαρακτικές κραυγές αφού έπεσε και χτύπησε, καθώς φαίνεται, στο πόδι του το πονεμένο. Όλοι οι αντίλαλοι των κοίλων βράχων και των απότομων γκρεμών και των κάθε-

των πλαγιών της βαθιάς κοιλάδας ξύπνησαν από τις κραυγές του μικρού Κώτσου, καθώς είχε πέσει στο γλιστερό χώμα και δίπλα στον υγρό, χορταριασμένο βράχο, πάνω από το ρέμα.

Από το αντικρινό καλύβι, το πιο κοντινό στο βράχο που βρεχόταν από το ρυάκι, κάτω από τα φυλλώματα των κισσοειδών θάμνων και το σύμπλεγμα της αγραμπελιάς και των αγιοκλημάτων, βγήκε η γριά Κοντονίκαϊνα, η γιαγιά του μικρού Κώτσου. Είχε πεθάνει η νύφη της χρόνια πριν, κι αυτή είχε αναθρέψει το παιδί, και το αγαπούσε «σαν δυο φορές παιδί της». Χωρίς να εξακριβώσει καλά τι είχε συμβεί, ήταν αρκετό ότι είδε το Μιχάλη να κρατάει ακόμη απλωμένη τη βέργα του, και το παιδί πεσμένο κάτω, αισθάνθηκε ότι το εγγόνι της είχε πάθει κάποιο κακό από το μάγκα της πόλης και άρχισε, με ενωμένα τα χέρια, να βρίζει και να καταριέται.

— Βρε συ, σκύλε, αγαρηνέ, τι έκαμες;... Τι σου έφταιξε το παιδί, το σακάτικο, και το κυνηγάς;... Κακό αερικό⁶ να σου 'ρθει απάνω σου, να σε μαράνει, σαν εκείνο το δεντρί εκεί!...

Όλη η μικρή συμμορία των αλητόπαιδων, με ένα βλέμμα και μια κίνηση, κοίταξε στο μέρος που έδειξε με τη χειρονομία της η γριά. Υπήρχε πράγματι μια κηλίδα στη χαρούμενη πασχαλινή εικόνα της άνοιξης και της ομορφιάς. Ένα δέντρο, αχλαδιά, στεκόταν εκεί, στην κατηφόρα της πλαγιάς, με μαραμένα φύλλα και άνθη, με χρώμα στάχτης στην κορυφή και στα κλαδιά του, αξιολύπητο κούτσουρο, απειλητικό, παραπονεμένο. Είχε περάσει «αερικό» από πάνω του, και το είχε μαράνει μεμιάς, πρόωρα, σε πλήρη άνθηση. Στεκόταν ανάμεσα στα άλλα δέντρα σαν φάντασμα ανάμεσα σε ζωντανούς.

Τα παιδιά τράπηκαν σε φυγή. Η πικρή κατάρα της γριάς και το θέαμα του ξεραμένου δέντρου τα κατατρόμαξαν. Αλλά ο Μιχάλης του Βεργή έμεινε τελευταίος, πίσω από τους άλλους, όπως είχε μείνει λίγα λεπτά νωρίτερα τελευταίος από την παρέα του ο Κώστος του Κοντονίκου.

Τη νύχτα εκείνη, νύχτα Αναστάσεως, η Ανάσταση γινόταν στο εκκλησάκι του Αϊ-Γιώργη της Χριστοδουλίτσας, που βρισκόταν χίλια βήματα πάνω από τον ανήφορο του λόφου, όχι μακριά από τα τέσσερα καλύβια της κοιλάδας των Βουρλιδιών.

Εκεί άναψαν χαρωπές λαμπάδες ανάμεσα στα δέντρα, κάτω από τα άστρα τ' ουρανού, που έλαμπαν γλυκά, πριν ακόμα ανατείλει το φεγγάρι. Και ήσαν εκεί όλοι οι βοσκοί και οι βοσκοπούλες της περιοχής, φορώντας τα στολίδια τους τα πασχαλινά, και χαίρονταν και απολάμβαναν την ανείπωτη χαρά και την ευωδιά του Πάσχα.

Στο τέλος της χαρμόσυνης λειτουργίας, όλοι οι αγρότες, χριστιανοί και χριστιανές, μετάλαβαν «εκ του καινού της αμπέλου γεννήματος». Αλλά η γριά Κοντονίκαινα είχε εξομολογηθεί στον παπα-Ησύχιο, πριν ακόμη αρχίσει η θεία ακολουθία.

Ο παπάς αρνήθηκε να τη μεταλάβει. Διηγήθηκε δυο τρία αληθινά γεγονότα, πώς, πριν λίγα χρόνια, η γριά Κυρατσούλα το Μοσχοβάκι (που πέθανε το 1864), ενώ πήγαινε το πρωί στο σπίτι του γιου της, σπρώχτηκε στο δρόμο από ένα άτακτο παιδί, γιο οικογένειας, του Ευτυχή του Παυλίνη, και καθώς έπεσε σε μια κοφτερή γωνιά μιας οικοδομής –του δημοτικού σχολείου–, έσπασε ένα πλευρό της. Η γριά έβγαλε ένα βογγητό, μια κατάρα: «να κοπεί το χεράκι του!». Και ύστερα από χρόνια, ο Ευτυχής του Παυλίνη, όταν έγινε άντρας, επέστρεψε

από την Αίγυπτο, όπου είχε μείνει αρκετό καιρό ασχολούμενος με το εμπόριο, μ' ένα και μόνο χέρι. Είχε χάσει το δεξί του χέρι σε μια συμπλοκή, ποιος ξέρει, ίσως από μεθύσι. «Τώρα, τι κέρδισε η γριά Κυρατσούλα;» πρόσθεσε ο ιερέας. Εμοί εκδίκησης, εγώ ανταποδώσω, λέει ο Κύριος.

Παλαιότερα ακόμα, η γριά Σινιώρα, η μητέρα της ίδιας της Κυρατσούλας, ζούσε, ογδόντα χρόνων, ενώ οι τρεις γιοι της, ιερομόναχοι που μόναζαν στην Παναγία την Κονίστρα –ο παπα-Καλλίνικος, ο παπα-Ιωσήφ και ο παπα-Ευγένιος–, είχαν πεθάνει πρωτύτερα. Μια μέρα, ο πρόεδρος του χωριού, ο γερο-Καλοειδής, την ενόχλησε και της είπε: «Εσύ, γριά στρίγγλα, που εψωμόφας τους γιούς σου, και συ ακόμα ζεις!»... Η γριά Σινιώρα ταραχτηκε, έγινε κατάχλωμη και, τρέμοντας, είπε: «Όπως μ' ετάραξε, να τον ταραξει!». Λίγο αργότερα, τρεις γιοι του Καλοειδή χάθηκαν, ο ένας από πνιγμό, ο άλλος από συγκοπή και ο τρίτος από φωτιά, και ο γέροντας πατέρας τους έζησε ακόμη. «Τώρα, τι κέρδισε η γριά Σινιώρα;... Ευλογείτε και μη καταράσθε, είπε ο Κύριος...».

–Πού να μας ξεσυνεριστεί ο Θεός! είπε ο ιε-

ρέας. Είναι μεγάλη η μακροθυμία του. Ευτυχώς δε μας ξεσυνερίζεται, αλλ' όμως συμβαίνουν κάποτε, αν και σπανίως, παράδοξα πράγματα, τα οποία είναι προορισμένα να χρησιμεύσουν ως παραδείγματα. Στα χίλια, ένα! Το καλό είναι να φυλάγει κανείς το θυμό του και τη γλώσσα του, κι αν τυχόν αδικείται, «έκαστος έχει τον κρίνοντα αυτόν» (ο καθένας έχει εκείνον που τον κρίνει).

Και μάλιστα, πρόσθεσε ο παπα-Ησύχιος, «χρονιάρια μέρα», τέτοια σπουδαία και πανσέβαστη ημέρα, που υπερέχει ανάμεσα σ' όλες τις ημέρες, όπως το Μέγα Σάββατο, πρέπει πολύ να προσέχει κανείς να μη βγει κατάρα από το στόμα του. Πολλές φορές, η τιμωρία φαίνεται δυσανάλογη προς το σφάλμα, και φαίνεται σαν να έγινε για τιμωρία, όχι τόσο του πρώτου φταίχτη, όσο εκείνου που βαρυθύμησε και χολώθηκε, και άφησε πικρή κατάρα να βγει από το στόμα του.

Στα μέσα της Διακαινησίμου Εβδομάδας, ήρθε στα Καλύβια η είδηση ότι ο Μιχάλης του Βεργή είχε πέσει ξαφνικά άρρωστος από το δειλινό του Μεγάλου Σαββάτου, και ύστερα από συνεχή πυρετό για τρεις μέρες, σηκώθηκε από το κρεβάτι χλωμός,

σκελετωμένος, και με κόπο ανέπνεε. Φαινόταν ότι είχε περάσει από πάνω του «αερικό» και τον εμάρανε.

«Ευλογείτε και μη καταράσθε» είπε ο Χριστός.

Περιοδικό «Νέα Ζωή», Τόμος Γ', Ιούνιος 1907

Διαβάστε τη συνέχεια στο βιβλίο.

Πασχαλινά διηγήματα

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης μας χαρίζει ιστορίες και αναμνήσεις μιας αλλοτινής εποχής με φόντο την πιο λαμπρή γιορτή, το Πάσχα.

Μεγάλοι και παιδιά είναι οι ήρωες στα κλασικά πα διηγήματά του, που δημιουργούν στο νου εικόνες πλημμυρισμένες από ανοιξιάτικες μυρωδιές, πίστη, έδιμα και παραδόσεις, νοσταλγία και ελπίδα.

Τα πιο αγαπημένα διηγήματα για το Πάσχα, με τα οποία μεγάλωσαν γενιές και γενιές, διασκευασμένα για παιδιά σε ένα μοναδικό γιορτινό βιβλίο.

www.minoas.gr

9 789604 817436
ISBN 978-960-481-743-6

ΚΩΔ. 16623